

Vänersborg 2014-04-03

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yrkesföreningen för
Budget- och skuldrådgivare i
Kommunal tjänst

Remissvar till betänkandet SOU 2013:78 Överskuldsättning i creditsamhället

BUS- Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst är en yrkesförening för landets kommunalt anställda budget- och skuldrådgivare. Föreningen har ca 300 medlemmar vilket innebär att nästan alla budget- och skuldrådgivare är medlemmar i föreningen. Vi är glada över att vi som remissinstans får möjligheten att delge våra synpunkter på utredarens förslag.

Sammanfattning

Vi anser att utredning tar upp problembilden med överskuldssättningens hela problematik på ett bra sätt. Det krävs inte en utan flera åtgärder för att komma tillrätta med problemet. Att stärka kommunens budget- och skuldrådgivning, en översyn av avtal och marknadsföring för kreditmarknaden samt förslagen om förebyggande arbete är positivt. Genom dessa förslag skulle vi som budget- och skuldrådgivare få fler verktyg att arbeta med för att hjälpa de som redan är överskuldssatta. Samtidigt som det förebyggande arbetet skulle lägga grunden för att färre personer skulle hamna i denna situation.

Kommentarer till utredningens förslag

5.2 Hög betalningsmoral

Föreningen håller med utredaren om att ansvaret för en väl fungerande kreditmarknad vilar på såväl kredittagaren som kreditgivaren. Med tanke på hur komplex kreditmarknaden är kan det många gånger vara svårt för kredittagaren att sätta sig in i allt. Vi delar därför utredarens uppfattning att det behövs ett tydligt regelverk.

5.2.1 En bättre fungerande kreditmarknad ur ett konsumentperspektiv

Ökade resurser till Konsumentverket för övervakning samt förstärkt lagstiftning

Vi delar utredarens synpunkt att ge Konsumentverket utökade befogenheter i sin tillsyn av kreditmarknaden. Konsumentverket uttrycker själva i utredningen att de allmänna råd som de lämnar inte är juridiskt bindande utan att ha prövats i domstol. Risken finns då att de råd som uppfattas som hårda inte efterlevs utan en prövning. Förutom avtalsvillkoren finns det en utbredd marknadsföring av krediter som låntagaren måste kunna orientera sig bland. För

att förhållandet mellan kreditgivaren och kredittagaren skall bli mer jämlikt anser vi att förslaget att ge utökade resurser till Konsumentverket för att granska kreditmarknaden ur flera olika perspektiv är bra. Effektivare sanktionsmöjligheter skulle ge en större efterlevnad av den reglering som finns.

Fungerande ockerbestämmelse och övervakning av kreditmarknaden ur ett konsumentperspektiv

Räntetak

Föreningen delar inte utredarens uppfattning om att ett räntetak för de så kallade snabblånen inte ska införas. Utredaren för fram argumentet att det skulle minska utbudet för de som tillfälligt har ekonomiska problem. För denna grupp anser vi att det finns många andra bättre lösningar. Man kan förhandla med de fordringsägare man har om att flytta förfallodagar dela upp betalningen mm. De flesta banker erbjuder även checkkredit som kan användas till en lägre kostnad. Gör vi en jämförelse med Finland finns ju fortfarande snabblåneföretagen kvar även om de är färre till antal borde det ju täcka behovet för denna grupp. Att ett räntetak skulle leda till att snabblånen blir större ser vi inte heller som ett problem för att människor ska hamna i en skuldfälla. Det finns redan nu gott om blancolån som fyller det behovet.

Överväg ändring av den civilrättsliga regeln om ocker i 31§ avtalslagen

Vi ställer oss positiva till en förändring av ocker lagstiftningen. Att släppa kopplingen mellan den civilrättsliga lagstiftningen och den straffrättsliga lagstiftningen med kravet på uppsåt skulle innebära att man på ett effektivare sätt kan komma tillrätta med uppenbart oskäligen avtalsvillkor. En jämkning av de avtalsvillkor som anses oskäligen ser vi som en bra lösning för att komma tillrätta med problemet. Som utredaren skriver skulle ett upphävande av hela avtalet med en återbetalning av lånebeloppet vara svår att genomföra. En lösning som tar sikte på den del av avtalet som är oskäligt känns som en bra lösning.

Utred om kreditupplysningsföretag ska få tillgång till uppgifter om inkassobolagens fordringar, snabblåneföretagens utlåning mm.

En samlad skuldbild skulle vara att föredra för att kreditgivaren skulle få en bättre uppfattning över personens ekonomiska situation. Det skulle även innebära att man skulle få en bättre överblick över hur skuldsituationen för privatpersoner ser ut i Sverige. De som under lång tid betalat av på sin skulder via utmätning med det belopp som funnits tillgängligt kan ha betydande skuldbelopp hos olika inkassobolag. I många fall är den ursprungliga kapitalskulden mindre än det belopp som räntan uppgår till. Vi anser därför att man bör utreda vilken kostnad det skulle innebära om kreditupplysningsföretagen även skulle redovisa skulderna hos inkassobolag, fakturakrediter och CSN-skulder. Det borde gagna alla om kreditbeslut fattades på så goda grunder som möjligt.

5.2.2 Bättre hantering av offentligrättsliga fordringar

Att människor skuldsätts genom att kontrolluppgifter som används av myndigheter kan vara två år gamla anser vi vara en brist i systemet. Detta skapar merarbete för utbetalande myndighet och vi ser ofta att enskilda hamnar i skuld pga. detta. Genom ett system som baseras på aktuella uppgifter skulle inte problemet uppstå på samma vis. Vi delar därför utredarens uppfattning att man bör undersöka vidare vad som krävs för att få tillstånd ett sådant system.

5.3 Kunskap och stöd

5.3.1. En mer kraftfull Budget- och skuldrådgivning

Föreningen delar utredarens uppfattning att det är viktigt med en likvärdig budget- och skuldrådgivning oavsett var i landet man bor. Alla skall ha samma möjlighet till kvalificerad rådgivning. Vi ställer oss också positiva till att Konsumentverket övertar ansvaret för verksamhetens kvalitetsutveckling och grunddimensionering över hela landet. För att kunna göra uppföljningar och utvärderingar av verksamheten på nationell nivå är det viktigt att alla har de resurser som krävs och att arbetssättet är likriktat. För att uppnå detta anser vi att det stöd vi får via Konsumentverkets utbildningar är väldigt värdefullt. Det saknas i nuläget en vidareutbildning för budget- och skuldrådgivare en sådan behövs för att vi som yrkeskår ska kunna vidareutvecklas i vårt arbete. Något som också är en viktig punkt för att på ett tillfredställande sätt kunna följa upp arbetet och få en överblick över de sökande är en samordnad statistik nationellt sätt. För att få en likartad budget- och skuldrådgivning behövs ökade resurser som når verksamheten.

Saneringslån

Saneringslån skulle innebära ytterligare ett verktyg för den skuldsatte att nå en lösning på sina betalningsproblem. Många av de skuldsatta är i en situation där skuldsanering inte är en möjlighet. Att få även en relativt låg summa till ett saneringslån från ett kreditinstitut till bra villkor är ofta väldigt svårt eftersom många har en betalningsanmärkning. Ett saneringslån skulle då vara en möjlighet för dessa personer att kunna hitta en lösning i förhoppningsvis ett tidigt skede. Vi är positiva till att man som utredaren föreslår i en mindre skala provar att låta kommunens budget- och skuldrådgivare administrera lånen. Det är viktigt att det finns tydliga regler för de villkor som finns för att bevilja lånen. Detta för att budget- och skuldrådgivaren inte ska hamna i en situation där den rådsökande ser lånet som den utväg som finns och budget- och skuldrådgivaren som den som inte beviljar lånet. Det skulle kunna vara ett hinder för att hitta alternativa lösningar. Men vi delar utredarens uppfattning att saneringslån vore en möjlighet för den sökande att komma tillrätta med sin ekonomi och att man genomför ett försök som noga utvärderas där budget- och skuldrådgivare administrerar låneansökan. Budget- och skuldrådgivarna har kompetens och erfarenhet för detta.

5.3.2 Utvidga den nya upplysningstjänsten för Konsumenter med en Ekonomiakut

Föreningen ställer sig positiva till att knyta Ekonomiakuten till den befintliga vägledningstjänst som skapats för konsumenter. Det skulle vara ytterligare en kontaktväg in för den sökande och en möjlighet att få information. För de som har en allmän fråga skulle denna information kunna vara fullt tillräcklig medan man när det blir dags för personliga möten skulle hänvisas vidare till budget- och skuldrådgivarna ute i kommunerna. Förhoppningsvis skulle en sådan tjänst göra att fler personer som är i behov av budget- och skuldrådgivning skulle få den hjälp de behöver i kommunerna. Att reda ut en persons privatekonomi kräver personliga möten och ju fler personer som får information om att denna rådgivning finns desto bättre är det anser vi.

5.3.3 Finansiell folkbildning

Vi ser väldigt positivt på att extra medel skulle avsättas för finansiell folkbildning och även uppsökande verksamhet. Både Konsumentverket och Kronofogden har informatörer och bra utbildare samt kunskapen om systemet. Att kunna rikta öronmärkta pengar mot speciellt utsatta grupper välkomnas. De grupper som utredningen nämner är även de grupper som vi upplever som extra utsatta i vårt arbete. Att det i uppdraget skulle ingå att ta fram metodstöd för andra att använda ser vi också som positivt. Ju fler som kan dra nytta av detta desto bättre och desto större spridning av informationen.

5.3.5 Ökat stöd för gäldenärer att kontrollera fordringars giltighet.

Gäldenären bör få ett ökat stöd i att bestrida fordringar i den summariska processen. Vi ser exempel på felaktiga skulder som blivit fastställda av Kronofogdemyndigheten. Många gäldenärer är osäkra på vad som gäller och hur man ska bestrida. Att som utredaren föreslår lämna information till gäldenären om bestridande och preskriptionsavbrott när Kronofogden skickar ett föreläggande skulle underlätta för gäldenären. Ingen borde ha ett intresse av att felaktiga skulder fastställs.

5.3.6 Bättre statistik och forskning som underlag för att möta nya risker.

Vi stöder förslaget att Statistiska centralbyrån får ansvar för att ta fram statistik om den allmänna skuldsättningen och skuldförhållanden hos Kronofogden.

5.4. Svårt skuldsatta sedan lång tid

5.4.1 Slutlig preskription efter många år hos Kronofogdemyndigheten

Skuldsanering är en utväg för de som söker och som uppfyller de höga krav som skuldsaneringslagen ställer att bli skuldfria på sikt. Utredningen anger att 95 000 personer levt med verkställighet i mer än 20 år. Vi tycker det pekar på att ett alternativ till skuldsanering för att hitta en slutlig lösning på skuldsituationen finns. Vi tror inte att detta skulle påverka kreditgivningen negativt i någon större utsträckning. I dessa fall handlar det om personer som trots exekutiva åtgärder under lång tid inte kunnat betala sina skulder. En

något mer försiktig kreditgivning hade i de fallen varit till fördel både för kreditgivaren och gäldenären. Vi stöder alltså förslaget om slutlig preskription efter det att borgenären skaffat sig en dom eller ett utslag. Att gäldenären själv ska kunna aktualisera sina skulder hos Kronofogden för att preskriptionstiden ska börja löpa ser vi positivt på.

Vi ställer oss också positiva till en ändrad avräkningsordning där avräkningen sker mot kapital före ränta och kostnader. Det innebär ökade möjligheter för gäldenären att komma tillrätta med sin skuldproblematik.

5.5 Barn och ungdomar

5.5.1 Försvåra möjligheten att skuldsätta barn och ungdomar

Att skulder som barnet inte är ansvarigt kan följa med in i vuxenlivet är inte bra. Att datum för när fordran uppstod skall lämnas i ansökan till Kronofogden ställer vi oss därför bakom. Vi är också positiva till att låta regeringen utreda om det är lämpligt att låta Kronofogden få möjlighet att undersöka betalningsanspråken i tveksamma fall.

5.5.2 Ändrade förbehållsbelopp vid löneutmätning

Vi är mycket positiva till en ändring av förbehållsbeloppet vid utmätning. Utredningen visar att 38 038 barn lever i familjer med löneutmätning och 7 562 barn i familjer med skuldsanering. En skuldsanering varar i normal fallet under fem år. Det är inte ovanligt att den som söker levt med löneutmätning under många år innan ansökan. Det betyder att vissa barn lever under knappa ekonomiska förhållanden under hela sin uppväxt. Ur ett barnperspektiv skulle därför en ändring vara välkommen. Enligt en utredning gjord av Kronofogden 2008 visade sig att riksnormen för socialbidrag i vissa kommuner var något högre än normalbeloppet vid löneutmätning något som också talar för en ändring.

5. 5. 3 Avskaffa det solidariska skadeståndsansvaret för barn och ungdomar

Vi delar uppfattningen att det solidariska skadeståndsansvaret för barn under 18 ska avskaffas.

BUS- Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

Styrelsen genom

Ordförande Tina Sjödahl

Medlemsansvarig Karin Källén